

Policy för LRF och skogsägareföreningarna

Skogsbruk, jordbruk och rennärning - i samverkan för Norrland

Med tanke på de areella näringarnas stora betydelse för Norrlands framtid är det viktigt att skogsbruk, jordbruk och rennärning samverkar. Det kan röra sig om såväl praktiska lokala angelägenheter som näringspolitiskt samarbete i frågor av gemensamt intresse.

Denna samverkan bör utgå från en helhetssyn på de areella näringarna, ändamålsenliga avvägningar, lokal dialog, en smidig skadereglering samt en ömsesidig respekt mellan markägare och renägare. Staten måste stödja en näringspolitik som underlättar utvecklingen.

Nu behövs en helhetssyn

Samepolitiken och rennäringspolitiken har under senare år resulterat i ett antal nationella och internationella utredningar. Den politiska hanteringen av dessa förslag får stor betydelse för utvecklingen av de areella näringarna i Norrland.

De senaste utredningarna är:

Ett ökat samiskt inflytande. Proposition 2005/06:86

Nordisk samekonvention

Samernas sedvanemarkar. SOU 2006:14

Jakt- och fiskeutredningen. SOU 2005:116

De politiska initiativen har i hög grad kännetecknats av att man ensidigt lyft frågor av speciellt intresse för samerna och rennärigen. Nu behövs en helhetssyn. Förslag, som grundas på positiv särbehandling av samerna som en urbefolkning, får inte leda till att jord- och skogsbrukarnas intressen eftersätts.

I näringspolitiken måste renskötelsen betraktas och behandlas som en modern näring i likhet med jord- och skogsbruket. Vi vill se en samstämmig politik för de areella näringarna i Norrland, eftersom de griper in i och är beroende av varandra. En sådan framåtsyftande näringspolitik måste grundas på respekt för såväl markägarnas äganderätt som renskötselrätten.

Ändamålsenliga avvägningar

Eftersom flera areella näringar utövas på samma marker inom renskötseområdet uppstår det ibland störningar eller tvister. Idag tillåter lagstiftningen en markanvändning som i vissa situationer kan föra med sig att näringarna menligt påverkar varandra. Staten måste genom skötsellagar och andra styrinstrument ta ett ökat ansvar för att skapa ändamålsenliga avvägningar mellan rennärning och jord- och skogsbruk. Sådana avvägningar förutsätter att staten inte gör förskjutningar i gällande rätt.

Vi anser att de speciella bestämmelserna om koncessionsrenskötelsen är ändamålsenliga och ska bibehållas.

Det faktum att renskötselområdet inte är definierat i lag har i vissa trakter skapat gränskonflikter. Detta har i sin tur lett till uppmärksammade och mycket kostsamma rättsprocesser. I möjligaste mån bör sådana undvikas, men det kan finnas fall där en rättslig prövning blir nödvändig. Eftersom staten genom sitt historiska agerande har komplicerat gränsfrågorna, bör staten då stå för rättegångskostnaderna. Rättsviseskäl talar för att staten bistår både markägare och renägare.

Lokal dialog och samverkan

Vi vill stödja en utveckling för lokal samverkan mellan rennäring och jord- och skogsbruk. Den lokala ekonomin behöver förstärkas i nätverk av småskaligt företagande. Lösningarna kan se olika ut i olika områden. Även för de problem, som kan följa med överlappande areella näringar, bör man i första hand finna lokala lösningar. Staten kan på olika sätt stödja och sanktionera parternas samverkan på lokal nivå, men lokala lösningar kan bara bli väl förankrade om näringsidkarna tar huvudansvaret.

LRF Skogsägarna och Svenska Samernas Riksförbund har genomfört ett projekt om dialog och samverkan. Projektet syftar framåt och ska resultera i bestående kanaler för dialog och samverkan på regional och lokal nivå mellan samebyar, skogsbruksområden och LRF:s kommungrupper. I denna dialog är kunskapsutbyte ett viktigt inslag. Genom ett nätverk av kontaktpersoner kan parterna medverka till att enskilda näringsidkare når varandra i vardagsarbetet.

Lokal samverkan på frivillig grund mellan representanter för renägarna och markägarna kan öppna vägen för behovsanpassade intresseavvägningar. Motivationen för enskilda näringsidkare att medverka till avvägningar ökar, om dessa får vila på förtroendefulla, lokala kontakter. I årliga möten mellan representanter för näringarna kan man diskutera problem och möjligheter, rekommendera lösningar för markanvändningen i området och följa upp tidigare insatser och överenskommelser. Genom denna lokala samverkan kan även statliga rådgivnings- och informationsinsatser kanaliseras.

Inom renskötselområdet finns definierade, mindre områden av synnerlig betydelse för renbetet och andra viktiga terrängavschnitt för renskötseln. Här bör det inom ramen för lokal samverkan kunna tas initiativ till avtal om markanvändning mellan markägare och renägare, som kompletterar sedvanerättens innehåll. Avtalet skulle exempelvis kunna innehålla en överenskommen reglering av skogsbruket eller behandla särskilda åtgärder i rennäringen för att undvika skador i jord- och skogsbruket. Skogsstyrelsen kan medverka till att upprätta sådana avtal och staten bör bistå renföretagen ekonomiskt för att kompensera markägare för avtalade anpassningar i driften.

I omtvistade områden borde det vara möjligt för parterna att lokalt avtala om villkoren för renskötseln utan att ta ställning till var gränsen för sedvaneområdet går. Detta förutsätter stabila avtalslösningar.

Lokal dialog och samverkan är också en grundförutsättning för att kunna skapa stabila överenskommelser om renbetesrätt utanför renskötselområdet. Även i dessa fall bör staten medverka och underlätta för parterna att nå fram till avtal.

En smidig skadereglering

Skador av ren och renskötsel på skog och gröda kan lokalt innebära kännbara ekonomiska förluster för markägare. Markägarnas möjligheter att med stöd av skadeståndsrätten försvara sina intressen vid inträffad skada är ofta små. Detta kan skapa en känsla av rättslöshet. Det är därför viktigt att reglering av skador på åker och skog kan lösas på ett smidigt sätt, t.ex. med hjälp av medlare eller statliga opartiska värderare. Enskilda ärenden måste regleras snabbt och ersättning garanteras från någon form av skadefond.

Samverkan grundas på ömsesidig respekt

Vi måste alla ta ansvar för att undvika en negativ uppsplittring av befolkningen i Sverige. Vår gemensamma historia i Norrland handlar om möten mellan människor som odlade landet och arbetade i skogen och renskötarna. Med goda historiska kunskaper kan fördomar raseras och respekten mellan markägare och renägare stärkas.

Ömsesidig respekt förutsätter också att renägare och jord- och skogsbrukare accepterar varandras ansträngningar att utveckla näringarna för att upprätthålla lönsamhet och framtidstro. För detta krävs goda kunskaper om varandras näringar.

Det inger respekt när människor tar itu med sina gemensamma frågor. Att skjuta dem ifrån sig innebär att man låter andra - som vet mindre om rådande förhållanden och kan vara mindre ansvarskännande - bestämma om framtiden. Det finns därför ett ömsesidigt intresse hos de areella näringarna inom renskötselområdet att mötas och samverka.

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Lars-Göran Pettersson

LRF SKOGSÄGARNA

Christer Segerstéen